

- розвинена інформаційна та ІТ компетентності самого вчителя (його уявлення про інформаційні процеси у суспільстві, знання про існуючі інформаційні видання, бази даних, Інтернет-ресурси, уміння формулювати, уточнювати інформаційні запити під час пошуку необхідної інформації, вивчати, аналізувати як електронні так і паперові інформаційні джерела та використовувати їх у практиці;
- готовність вчителя до формулювання ефективних пізнавальних завдань з історії з використанням Інтернету;
- мотивація вчителя та його розуміння важливості цієї роботи.

Ключові слова: інтернет, навчання історії, предметне освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Габа І. М. Вплив освітнього середовища ВНЗ на професійний розвиток особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України [за ред. С.Д. Максименка]. К., 2011. Т. XIII. Ч. 6. С. 74-82.
2. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя /Т. Бакка та ін. [за ред. В. Іванова, О. Волошенюк]. К.: ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
3. Пометун О. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 89–98.

МОТИВАЦІЯ УЧНІВ: ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

*Доротюк Валентина,
канд. психол. наук, ст. наук. співробітник,
завідувач відділу профільного навчання
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ , Україна*

Мотивація є рушійною силою пізнання і активним інструментом в руках учителя. Мотив – це та сила, яка викликає бажання діяти. Спонування до дії з метою задоволення потреби називається прагненням. Вивчення мотивації учнів дозволить

визначити індивідуальні потреби особистості, що спонукають її до пізнання, навчання, пошуку покликання. Потреби можуть бути фізіологічними і психологічними, але нас цікавлять останні, пов'язані з інтелектуальними або емоційними аспектами життя учня.

Для вивчення мотивації кожного учня для того щоб використовувати її для виявлення пізнавальних потреб і розвитку прагнення до їх задоволення потрібно забезпечити відповідні умови.

По-перше, в групі учнів (класі) повинна бути створена атмосфера дружелюбності, відкритості, довіри, як умова для спостереження за характерами учнів педагогами, з подальшою типологією і диференціації класу; для виявлення підстав і причин мотивування створених груп за принципом схожості та формування, в подальшому ,програми виховного процесу. Закономірним є той факт, що в освітніх навчальних закладах має бути розроблена система мотивів і стимулів, декілька її варіантів, тому, що в класі є мінімум три групи учнів з певним змістом мотивів (так показали результати наших досліджень). У таку систему повинні бути вбудовані елементи навчання, виховання і розвиток соціальної активності учнів. Нами проводився експеримент з вивчення структури інтелекту, професійної спрямованості та моральних установок старшокласників в різних містах і селищах України. Отримані дані відрізняються і різниця фіксується в межах кордону області, правда, в основному це характерно для сільських місцевостей. Якщо співпадали спрямованості здібностей, то їх структура відрізнялася в кожній області, в кожній області складалася своя мозаїка з стандартного набору досліджень; кожна область виходила на одну домінуючу професію, інколи дві чи три, які корелювались з результатами тестування.

Пояснення цьому феномену нами не було знайдено, можливо це етнічні особливості, чи оригінальність систем навчання, чи місцевий ландшафт, чи генетичні особливості схожі на даній території ,але, спираючись на ці дані, можна зробити наступний висновок: система мотивів і стимулів, принаймні в окремих регіонах ,повинна бути розроблена під місцеві умови або з урахуванням регіональних показників отриманих, в результаті тестування.

По-друге: мотивація навчальної діяльності не має теоретичного забезпечення, неможливо ні одну теорію мотивації застосувати в цій ситуації.

Ні психологічний гедонізм; ні теорія Маслоу, що включає в себе не тільки базові потреби але і метапотреби (когнітивні, естетичні, потреба в самоактуалізації); ні теорія Хеббса; ні теорія когнітивного дисонансу: ні теорія атрибуції, ні інші не можуть бути взяті за основу у створенні мотиваційної сфери в умовах освітнього закладу Цьому є причина:

- ці теорії не мають вікових варіантів,
- вони є загальні, в той час, коли ми говоримо про навчальному мотивації, що має велику варіативність і різноманітність за регіональною ознакою,
- ці теорії не враховують психологічні стани суб'єктів, таких як шкільна тривожність, суперництво, агресія.

А тим часом це теж повинно бути враховано при роботі зі школярами.

Висновок: Структура шкільної мотивації має прикладний характер. При її визначенні треба використовувати метод обчислення типологічних мотивів і метод індивідуалізації; вивчення особистої мотивації кожного учня, шляхом анкетування, тестування, бесіди а також аналізу результатів, їх систематизації, і, звичайно, ранжуванню основних цінностей і потреб учнів.

По-третє: для використання цих досліджень складається мотиваційна карта класу, що доповнюється і виправляється в динаміці.

Завдання педагога – виділити основні мотиви, вірніше потреби і установки учнів і менш значущі, як загальні, так і індивідуальні. Можна перефразувати прислів'я: «Скільки людей-стільки й думок» по-іншому: «Скільки людей-стільки й потреб».

Важливим фактором у компетентісно орієнтованій освіті є вміння педагога формувати нові потреби у школярів, які послужать мотивом для пізнавальної діяльності, для прояву активності в соціальній сфері та громадському житті. Мета середнього освітнього закладу-це предметне навчання, а основний результат-міцні знання і вибір майбутньої спеціальності. У зв'язку з цим, виховний процес повинен бути інтегрований в навчальний і стати єдиним; діти повинні виховуватися під час навчання і навчатися під час виховання. Як свідчать педагогічні дослідження, колектив класу не є однорідним, він ділиться на 2-3 частини по типах акцентуації,

установок, методів реагування. У змісті мотиваційної карти класу цей нюанс повинен бути врахований і при плануванні роботи, вчитель буде мати кілька напрямків розвитку активності за рахунок шкільної мотивації.

Весь цей процес повинен коригуватися в динаміці і мати зворотний зв'язок з умовами поставлених педагогами завдань.

Рекомендації:

Мотиваційна сфера розвивається за допомогою стимулів, які визначаються відповідно до психологічних характеристик школярів: їх характерів, сил и нервової системи, рівня тривожності, спрямованості і структурі інтелекту, наявності творчого потенціалу, взаємовідносин з сім'єю і суспільством, життєвих цілей і цінностей кожного. Для цього створюється таблиця характеристик, де на кожного учня є певна рекомендована система впливів. Наприклад: для одного учня стимулом є похвала і настрій на успіх, а критика з боку учителя викликає негативний настрій і небажання вчитися; для другого потрібні чіткі вимоги, ясність у визначенні мотивів і аналіз його діяльності, а для третього – професійність і впевненість педагога; деякі учні мають потребу в оцінці кожного свого досягнення а інші часте оцінювання вважають тиском на власну особистість. Компетентнісний підхід у навчанні вимагає від педагогів психологічних знань, та, якщо їх немає, то на початку вивчення предмета, вони будуть поверхневими і не достатніми для об'єктивної психологічної та педагогічної діагностики.

Для таких досліджень, обробки результатів і складання мотиваційних карт і характеристик необхідна участь науковців і практикуючих психологів. Готувати технічне завдання для спеціалістів повинен вчитель, який мотивується налаштуванням на успішний педагогічний процес і продуктивну взаємодію з учнями.

Ключові слова: мотиваційна карта, мотиваційна сфера, прагнення, педагогічні дослідження, потреби.

Список використаних джерел

1. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина - освіта — соціум. Київ : Грамота, 2010. 576 с.
2. Пекеліс В. Як знайти себе. Київ : Веселка, 1991. 270 с.
3. Сковорода Г. С. Твори у двох томах. Київ: Обереги, 2005. Т. 1.